

poslední úsměv

Zdravotní klaun? Možná si představujete dvojici šašků, která pobíhá s červeným nosem po nemocničním pokoji, občas spadne, po zbytek času žongluje a tu a tam na vás nečekaně odněkud jukne. Jenže ono je to úplně jinak. Zejména když klauni navštěvují děti těžce nemocné nebo umírající. Pak bývají jediným, možná i posledním člověkem, který u nich dokáže vyvolat úsměv.

TEXT: MARKÉTA GROSMANOVÁ

VNemocnici Hořovice je oddělení následně intenzivní péče. Leží tu děti, které se nikdy nevyléčí, které často zdánlivě skoro nekomunikují se světem a mají zavedené různé hadičky držící je při životě. Mnohé se vůbec nehýbají a většina z nich ani nemluví. Ale neumírají, přežívají. Ležáci, řekl by laik. Když je ale vidíte tleskat nebo se jen usmívat poté, co je navštíví zdravotní klauni, pak si teprve uvědomíte, jak hluboký mají vnitřní život a jak moc velký má pro ně tato služba význam.

Speciálně a dlouhodobě vycvičený tým Zdravotního klauna působí v mnoha českých nemocnicích, jejichž seznam najdete na zdravotniklaun.cz. Tady v Hořovicích navazují komunikaci s pacienty muzikoterapeutickými postupy, k nimž využívají různé nástroje, jako jsou třeba tibetská mísa, šamanský bubínek nebo tambura, což je jeden z nástrojů, o nichž jste nejspíš nikdy neslyšeli.

Jan Kyncl je člověk, který odborně vede právě tuhle skupinu speciálně vyškolených klaunů. Sám je hudebník, studuje muzikoterapii a zajímá se o celostní pojetí hudby, jak vychází ze spirituálních směrů například z Indie. Podle něj totiž nejde o to, aby klauni předváděli složité instrumentální výkony. Nástroje se vybírají podle toho, jak bohatý mají zvuk a jaké vyluzují alikvotní tóny, ty, zjednodušeně řečeno, přenášejí vibrace, rezonují.

ZVUK JE CHVĚNÍ

Když přicházejí k lůžku Lucky, ležící tak, že jediné, čím může reagovat, jsou oči, vyluzují příjemné zvuky. Místo textu písně jen prozpěvují slova: Ahoj Lucko. „Zvuk je chvění, nemá logickou strukturu, nemá významy, ale vibruje, není to běžná hudba, která má vytvářet umělecké formy,“ vysvětluje postup jedna ze zdravotních klaunek, která chodí do Hořovic pravidelně, Helena Poláková.

Další holčička – Andulka – dokáže i sedět. Je ze všech dětí nejakčnější, tleská, raduje se, je zvědavá, a když vidí klauny a může si zahrát na jejich nástroje, doslova jásá. Oproti tomu Maty je v posteli se zábrany, aby nevyšel. Jen leží a má vlastně

i trochu problém udržet cokoli v ruce. Na zdravotní klauny ale reaguje. Okamžitě si od nich bere do ruky jeden nástroj, hýbe nohama. Ani on nemluví a nedokáže radost vyjádřit slovně, je ale poznat v každém jeho pohybu. Neúnavně se natahuje po nástrojích, po klaunech.

Tomík, další ležící pacient, si hru na ukulele vyloženě užívá, dotýká se strun, bere do ruky i další nástroj vyluzující zvuk. Helena Poláková pak vysvětluje, že u dětí vidí reakci v pohybech, v tom,

I apatické, těžce nemocné děti mají hluboký vnitřní svět a klauni jsou spojnicí.

kam se dítě dívá, jak se mění jeho pozornost, nálada a energie v místnosti. To je dobře vidět při návštěvě malé Lucky. Klauni prozpěvují, hladí jí vlasy a broukají: Nejhezčí vlasy má naše Lucka. „Ona pro nás byla vždycky hluboko, hluboko pod několika postavami, hledali jsme ty nejmenší znaky, že náš hlas k ní dolehl,“ popisuje jednu z nejzavřenějších pacientek Jan Kyncl.

„Jako by se vynořovala, a díky tomu se spolu potkáme a chvílku spolu jsme,“ doplňuje Helena Poláková ve chvíli, když stojí u lůžka dívky v teenagerské věku, která stejně jako další jen leží, má do krku zavedenou sondu na výživu a po většinu času i zavřené oči.

OČI JSOU BRÁNA

„Právě oči jsou často jediné, podle čeho poznáme reakci,“ vysvětluje Jan Kyncl. U dalšího chlapečka je to trochu jednodušší, ten z postýlky může, tuří se klaunce v náručí a užívá si nejen hudbu, ale také její objetí a fyzickou blízkost. „Zvuky, které používáme při muzikoterapii, jsou mocné, pronikají celým prostorem, odrážejí se, vytvářejí tu spojku mezi námi a dítětem,“ poznamenává Helena Poláková. Film se stejným názvem Mocný zvuk, který klaunskou práci v Hořovicích ukazuje v detailu, je

Na úsměv svého dítěte a společně strávený čas rodiny nikdy nezapomenou.

volně ke zhlédnutí na YouTube kanálu Zdravotního klauna [Yt.com/zdravotniklaunvideo](https://www.youtube.com/channel/UC...).

Daniel Blažek, primář oddělení následné péče Nemocnice Hořovice, vysvětluje, že i když jsou jeho pacienti v nevyčísitelných stavech, stále jsou to děti, které potřebují nějakou zábavu, rozptýlení a rozvoj. „I na hodnotách, které měříme na přístrojích, poznáváme, jak pozitivní vliv má přítomnost klaunů na základní životní funkce dětí,“ popisuje.

JE VHODNÉ SE USMÁT?

Stejně jako v nemocnici pro dlouhodobě nemocné děti pomáhají klauni také na odděleních paliativní péče a v hospicích, ale i doma. „Často se nám v domácím prostředí stává, že některým rodinám přijde nevhodné se v takové těžké situaci smát a myslet na legrácky. Když však rodina k návštěvě zdravotních klaunů svolí, jsou její členové za chvíle strávené s nimi velice vděční. Zážijí společný čas, na který ještě dlouho vzpomínají a vlastně nikdy ani nezapomenou. Vyprávějí všem okolo, co prožili

a co klauni dělali. A najednou mají i jiné téma k hovoru než to, co je trápí a bolí,“ vysvětluje Marie Dorazilová, vedoucí odborného sociálního poradenství v mobilním hospici Strom života, a připomíná, že pro samotnou rodinu, ale i pro personál není nic krásnějšího než vidět jeden z posledních upřímných úsměvů malého pacienta.

Také rodiče chlapce, který od svých dvou let už čtyři roky bojuje s velmi vzácným a vážným onkologickým onemocněním, jsou rádi, když se jejich syn směje v přítomnosti klaunů. Nejdříve

VELKÉ PROJEKTY ORGANIZACE ZDRAVOTNÍ KLAUN

Týmy zdravotních klaunů fungují po celé České republice. Jejich seznam najdete na <https://www.zdravotniklaun.cz/nase-programy/kdy-a-kde-nas-potkate/>

• Klauniáda: Návštěvy v nemocnicích

Na jednotlivá oddělení nemocnic chodí na základě domluvy s personálem. Návštěva může znamenat třeba jen povzbuzení malých pacientů, ale někdy je mohou doprovázet na nepříjemná vyšetření či zákroky. To závisí na domluvě. Zdravotní klauni se zdravotnickým personálem vždy zcela úzce spolupracují, probírají aktuální stav a kondici dětí. Jedině tak mohou zvolit nejvhodnější způsob, jak zlepšit špatnou náladu. Improvizací vtáhnou každého malého pacienta do legrační a nečekané situace. Cílem je myšlenkově ho oddělit od jeho nemoci a psychické nepohody, zaujmout ho hrou, zapojit ho do ní, a vykouzlit tak na dětské tváři úsměv.

• Přezůvky máme!

Další z programů určených dlouhodobě vážně nemocným pacientům, a to v domácí péči. Mnohé dlouhodobě nemocné děti v určité fázi léčby propustí do domácí péče. Dvojice zdravotních klaunů přijíždí po domluvě s lékařem a rodinou za nemocným dítětem přímo k němu domů. Zde v příjemné atmosféře stráví s malým pacientem, jeho rodinou i pozvanými kamarády čas plný improvizace a zábavy, přizpůsobených jeho zájmům a zdravotnímu stavu.

Program Přezůvky máme! si klade za cíl poskytnout duševní podporu nemocnému dítěti i jeho rodině a vnést do jejich domova radost a novou energii. Důležitá věc: Za pozvání klauna se neplatí! Všechno je stejně jako u jiných programů hrazeno z příspěvků, které organizaci Zdravotní klaun poskytnou dárci.

je moc nechtěl vidět, protože věděl, že každá návštěva u jeho lůžka v nemocnici znamená něco nepříjemného. „Postupem času si zvykl a nejvíce se mu líbilo, jak klauni dokázali improvizovat s nějakou hrou či hračkou, co zrovna měl u sebe nebo čím se zabavoval. Trojici oblíbenců v podobě prasátka, bublifuku a balonku prostě nešlo odolat,“ popisuje maminka Gabriela.

Rodina využila i toho, že klauny je možné pozvat si domů. Naštěstí už nemusejí trávit většinu času v nemocnici, ale klauni jim chyběli. „Nemocný syn nic jiného nezná a tato nemocniční a domácí realita mu přijde normální. Od narození jiný život nezažil, takže to i díky svému nízkému věku zvládá psychicky, dá se říct, dobře. Nevadí mu tedy, že nemůžeme jít společně do bazénu, letět na dovolenou, jít do školkovského kolektivu a podobně,“ vysvětluje chlapcova maminka s tím, že naštěstí jim, nejen finančně, pomáhají smysluplné nadace jako Dobrý anděl, Krtek či Šance onkoláčkům. A někdy je rozveselí právě zdravotní klauni.

Klauny s psychologickým výcvikem si můžete pozvat domů. Zdarma!

MĚLI BYCHOM VĚDĚT

Zdravotní klaun je součástí organizace Red Noses International sdružující podobné aktivity v evropských i mimoevropských zemích. Klauny můžete potkat v nemocnicích na pohotovostech i v ústavech pro děti s mentálním nebo kombinovaným postižením, v hospicích, na odděleních paliativní péče či péče o děti dlouhodobě vyžadující péči intenzivní. Všechny akce vznikají na základě spolupráce s personálem. Klauni jsou dlouhodobě školeni nejen ve svých uměleckých činnostech, ale také v oblasti psychologie. Stát se klaunem znamená projít odborným školením a celý život se vzdělávat. ■

inzerce

TEREZIA

PŘÍRODA MÁ SÍLU UDRŽET KLIDNÝ SPÁNEK

Vyrábí česká rodinná firma

Bez konzervačních látek

Žádejte ve své lékárně

Pečlivě vybrané byliny, které **podporují zdravé usínání**

S **meduňkou** a **kozlíkem** pro podporu relaxace

Obsahuje **levanduli**, která pomáhá udržovat zdravý spánek

Doplňek stravy

SÍLA PŘÍRODY V KAŽDÉ KAPSLI

www.terezia.eu